

## ترجمه کنوانسیون چارچوب شورای اروپا در مورد هوش مصنوعی و حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون\*

ویلنیوس، ۵ سپتامبر ۲۰۲۴

ترجمه: محمدرضا مشرفیان\*\*

### مقدمه

کشورهای عضو شورای اروپا و سایر امضاکنندگان این سند، با توجه به اینکه هدف شورای اروپا دستیابی به وحدت بیشتر بین اعضای خود، به‌ویژه بر مبنای احترام به حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون است؛ با تصدیق ارزش تقویت همکاری بین طرف‌های این کنوانسیون و گسترش چنین همکاری به سایر کشورهایی که ارزش‌های مشابهی را در پیش گرفته‌اند؛ با آگاهی از پیشرفت‌های سریع در علم و فناوری و تغییرات عمیقی که از طریق فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی ایجاد می‌شود و این قابلیت را دارند که با ارتقای پیشرفت و نوآوری، رفاه انسان و همچنین رفاه فردی و اجتماعی، توسعه پایدار، برابری جنسیتی و توانمندسازی همه زنان و دختران و همین‌طور سایر اهداف و منافع مهم را ارتقا دهند؛ با تصدیق اینکه ممکن است فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی فرصت‌های بی‌سابقه‌ای برای محافظت و ترویج حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون ارائه دهند؛ با نگرانی از اینکه ممکن است برخی فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی، کرامت انسانی و خودمختاری فردی، حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون را تضعیف کنند؛

\* متن این کنوانسیون (Council of Europe Treaty Series, No. 225) برگرفته از پایگاه اینترنتی شورای اروپا است به نشانی <http://www.coe.int/en/web/conventions>

\*\* کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، تهران، ایران  
moshrefian99@gmail.com

تطبیق با متن اصلی: مسعود احسن‌نژاد، دکتری حقوق بین‌الملل، مشاور مرکز امور حقوقی بین‌المللی



<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

با نگرانی از خطرات تبعیض در زمینه‌های دیجیتال، به‌ویژه آن‌هایی که شامل سیستم‌های هوش مصنوعی می‌شوند و تأثیر بالقوه آن‌ها در ایجاد یا تشدید نابرابری‌ها، ازجمله نابرابری‌هایی که زنان و افراد در موقعیت‌های آسیب‌پذیر در بهره‌مندی از حقوق بشر و مشارکت کامل، برابر و مؤثر در امور اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی تجربه می‌کنند؛

با نگرانی از به‌کارگیری نادرست سیستم‌های هوش مصنوعی و مخالفت با استفاده از چنین سیستم‌هایی برای اهداف سرکوبگرانه در نقض مقررات بین‌المللی حقوق بشر، ازجمله از طریق نظارت خودسرانه یا غیرقانونی و اعمال سانسور که به حریم خصوصی و خودمختاری فردی خدشه وارد می‌کند؛

با آگاهی از این واقعیت که حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون به‌طور ذاتی در هم تنیده‌اند؛ با باور به ضرورت ایجاد چارچوب حقوقی قابل اعمال جهانی به‌عنوان اولویت برای تعیین اصول و قواعد عمومی مشترک حاکم بر فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی که به‌طور مؤثر، ارزش‌های مشترک را حفظ کرده و از مزایای هوش مصنوعی برای ارتقای این ارزش‌ها به شیوه‌ای سازگار با نوآوری مسئولانه استفاده کند؛ با تشخیص نیاز به ارتقای سواد دیجیتال، دانش و اعتماد به طراحی، توسعه، استفاده و ازکارانداختن سیستم‌های هوش مصنوعی؛

با تصدیق ماهیت چارچوبی این کنوانسیون که ممکن است با اسناد دیگری برای رسیدگی به مسائل خاص مربوط به فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی تکمیل شود؛ با تأکید بر اینکه قصد کنوانسیون حاضر، پرداختن به چالش‌های خاص چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی و تشویق به بررسی خطرات و تأثیرات گسترده‌تر مرتبط با این فناوری‌ها، از قبیل سلامت انسان و محیط‌زیست و جنبه‌های اجتماعی-اقتصادی، مانند اشتغال و کار است؛ با توجه به تلاش‌های مرتبط برای پیشبرد تفاهم و همکاری بین‌المللی در زمینه هوش مصنوعی توسط سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی و فراملی دیگر؛

با توجه به اسناد بین‌المللی حقوق بشر حاکم مانند اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۹۴۸، کنوانسیون حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین ۱۹۵۰ (ETS No. 5)، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی ۱۹۶۶، میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ۱۹۶۶، منشور اجتماعی اروپایی ۱۹۶۱ (ETS No. 35) و همچنین پروتکل‌های مربوطه و منشور اجتماعی اروپایی (بازبینی‌شده) ۱۹۹۶ (ETS No. 163)؛

نیز با توجه به کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد ۱۹۸۹ و کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت سازمان ملل متحد ۲۰۰۶؛

همچنین با توجه به حقوق حریم خصوصی افراد و حفاظت از داده‌های شخصی قابل اعمال و

شناسایی شده به عنوان مثال در کنوانسیون حفاظت از افراد در رابطه با پردازش خودکار داده‌های شخصی ۱۹۸۱ (ETS No. 108) و پروتکل‌های آن؛  
با تأیید تعهد طرف‌ها به حمایت از حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون و تقویت اعتمادپذیری سیستم‌های هوش مصنوعی از طریق این کنوانسیون،  
به شرح زیر توافق کرده‌اند:

## فصل اول - مقررات عمومی

### ماده ۱- اهداف و مقاصد

۱. هدف مقررات این کنوانسیون، تضمین انطباق کامل فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی با حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون است.
۲. هر یک از طرف‌ها مکلف است اقدامات مناسب قانونی، اداری و سایر اقدامات را به منظور اجرای کامل مفاد این کنوانسیون اتخاذ نموده و ادامه دهد. این اقدامات باید در صورت لزوم، متناسب با شدت و احتمال وقوع تأثیرات نامطلوب بر حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون در طول چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی تدریجی و متنوع باشند. ممکن است این اقدامات شامل اقدامات خاص یا کلی باشند که صرف‌نظر از نوع فناوری مورد استفاده، اعمال می‌شوند.
۳. جهت تضمین اجرای مؤثر این مقررات توسط طرف‌ها، این کنوانسیون سازکار پیگیری را ایجاد و همکاری بین‌المللی را فراهم می‌آورد.

### ماده ۲- تعریف سیستم‌های هوش مصنوعی

در راستای مقاصد این کنوانسیون، سیستم هوش مصنوعی به سیستمی مبتنی بر ماشین اطلاق می‌شود که جهت اهداف صریح یا ضمنی با استفاده از ورودی‌های دریافتی، قادر به تولید خروجی‌هایی نظیر پیش‌بینی‌ها، محتوا، توصیه‌ها یا تصمیماتی است که قابلیت تأثیرگذاری بر محیط‌های فیزیکی یا مجازی را دارد. سیستم‌های مختلف هوش مصنوعی از نظر میزان خودمختاری و قابلیت تطبیق پس از استقرار، با یکدیگر متفاوت هستند.

### ماده ۳- دامنه

۱. دامنه این کنوانسیون، به ترتیب زیر، مشتمل بر فعالیت‌های طول چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی است که به‌طور بالقوه با حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون در تعارض هستند:

(الف) هر یک از طرف‌ها این کنوانسیون را بر فعالیت‌های مورد تعهد مقامات عمومی یا بازیگران خصوصی که به نمایندگی از آن‌ها عمل می‌کنند، در طول چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی اعمال می‌نماید.

(ب) هر یک از طرف‌ها باید خطرات و تأثیرات ناشی از فعالیت‌های بازیگران خصوصی در چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی را که در بند (الف) به‌طور کامل پوشش داده نشده است، شناسایی و به گونه‌ای برطرف کند که با موضوع و هدف این کنوانسیون مطابقت داشته باشد.

هر یک از طرف‌ها باید ضمن اعلامیه‌ای که هنگام امضا یا تحویل سند به دبیرکل شورای اروپا ارائه می‌دهد، مشخص کند که چگونه قصد دارد تعهدات مندرج در این کنوانسیون، به‌ویژه اصول و تعهدات فصل‌های دوم تا ششم را اجرا نماید. این اجرا می‌تواند از طریق اعمال این اصول و تعهدات بر فعالیت‌های بازیگران خصوصی یا اتخاذ سایر اقدامات مناسب برای تحقق تعهدات مذکور صورت گیرد. طرف‌ها حق دارند در هر زمان و به همان روش، بیانیه‌های خود را اصلاح نمایند.

هنگام اجرای تعهد مندرج در این بند، هیچ یک از طرف‌ها نمی‌تواند از اجرای تعهدات بین‌المللی خود در حوزه حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون، عدول کرده یا محدودیتی ایجاد نماید.

۲. هیچ یک از طرف‌ها ملزم نیست این کنوانسیون را نسبت به فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی که با حفاظت از منافع امنیت ملی آن مرتبط باشد، اعمال کند، با در نظر گرفتن اینکه چنین فعالیت‌هایی باید با قواعد بین‌المللی حاکم، از جمله تعهدات بین‌المللی حقوق بین‌الملل بشر سازگار بوده و نهادهای دموکراتیک آن را رعایت نماید.

۳. بدون خدشه به مواد ۱۳ و بند ۲ ماده ۲۵، این کنوانسیون در خصوص فعالیت‌های تحقیق و توسعه سیستم‌های هوش مصنوعی که هنوز به مرحله بهره‌برداری نرسیده‌اند، اعمال نخواهد شد، مگر آنکه آزمایش‌ها یا فعالیت‌های مشابه به گونه‌ای انجام شوند که احتمال نقض حقوق بشر، دموکراسی یا حاکمیت قانون را به همراه داشته باشند.

۴. موضوعات مرتبط با دفاع ملی، از شمول این کنوانسیون خارج است.

## فصل دوم - تعهدات عمومی

### ماده ۴- حمایت از حقوق بشر

هر یک از طرف‌ها باید اقداماتی را اتخاذ نموده یا ادامه دهد که انطباق کلیه فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی با تعهدات حمایت از حقوق بشر تصریح‌شده در حقوق بین‌الملل و قوانین داخلی‌اش را تضمین کند.

### ماده ۵- تمامیت فرایندهای دموکراتیک و احترام به حاکمیت قانون

۱. هر یک از طرف‌ها باید اقداماتی را اتخاذ نموده یا ادامه دهد که به دنبال اطمینان از عدم استفاده از سیستم‌های هوش مصنوعی برای تضعیف یکپارچگی، استقلال و اثربخشی نهادهای و فرایندهای دموکراتیک، ازجمله اصل تفکیک قوا، احترام به استقلال قضایی و دسترسی به عدالت است.

۲. هر یک از طرف‌ها باید اقداماتی را اتخاذ نموده یا ادامه دهد که به دنبال حمایت از فرایندهای دموکراتیک در فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی است. این اقدامات شامل دسترسی عادلانه و مشارکت افراد در بحث‌های عمومی و همچنین توانایی آن‌ها برای اظهار آزادانه نظرات است.

## فصل سوم- اصول مرتبط با فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی

### ماده ۶- رویکرد کلی

این فصل، اصول کلی مشترکی را تعیین می‌نماید که هر یک از طرف‌ها باید آن‌ها را در ارتباط با سیستم‌های هوش مصنوعی متناسب با نظام حقوقی داخلی خود و سایر تعهدات ناشی از این کنوانسیون اجرا کند.

### ماده ۷- کرامت انسانی و خودمختاری فردی

هر یک از طرف‌ها باید در تمام مراحل چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی، اقدامات لازم جهت حفظ کرامت انسانی و خودمختاری فردی را اتخاذ نموده یا ادامه دهد.

**ماده ۸- شفافیت و نظارت**

هر یک از طرف‌ها باید اقدامات لازم را اتخاذ نموده یا ادامه دهد تا اطمینان حاصل شود که الزامات شفافیت و نظارت کافی، متناسب با محتواها و مخاطرات خاص فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی، از جمله در خصوص شناسایی محتوای تولیدشده توسط این سیستم‌ها، به‌طور کامل رعایت می‌شود.

**ماده ۹- پاسخگویی و مسئولیت**

هر یک از طرف‌ها باید اقدامات لازم را اتخاذ نموده یا ادامه دهد تا از پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری نسبت به هرگونه تأثیر منفی بر حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون در تمام مراحل چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی اطمینان حاصل نماید.

**ماده ۱۰- برابری و عدم تبعیض**

۱. هر یک از طرف‌ها با هدف تضمین اینکه فعالیت‌های چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی مطابق با برابری، از جمله برابری جنسیتی و ممنوعیت تبعیض مقرر در حقوق قابل اعمال داخلی و بین‌المللی است، باید اقداماتی را اتخاذ نماید یا ادامه دهد.
۲. هر یک از طرف‌ها متعهد می‌شود تا اقدامات لازم را به منظور رفع نابرابری‌ها و دستیابی به نتایج منصفانه، عادلانه و برابر، همسو با تعهدات حقوق بشری داخلی و بین‌المللی، در رابطه با فعالیت‌های چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی اتخاذ نموده یا ادامه دهد.

**ماده ۱۱- حریم خصوصی و حفاظت از داده‌های شخصی**

- هر یک از طرف‌ها باید اقدامات لازم را اتخاذ نموده یا ادامه دهد تا اطمینان حاصل شود که در رابطه با فعالیت‌های چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی:
- (الف) حقوق حریم خصوصی افراد و داده‌های شخصی آن‌ها مطابق با قوانین، استانداردها و چارچوب‌های داخلی و بین‌المللی حاکم، حمایت می‌شود.
  - (ب) تضمینات و اطمینان‌های مؤثری، همسو با تعهدات حقوقی داخلی و بین‌المللی حاکم، برای افراد در نظر گرفته شده است.

## ماده ۱۲- قابلیت اعتماد

هر یک از طرف‌ها باید اقدامات لازم جهت ارتقای سطح اطمینان و اعتماد به سیستم‌های هوش مصنوعی و خروجی‌های آن‌ها را اتخاذ نماید. این اقدامات می‌تواند شامل الزامات مربوط به کیفیت کافی و امنیت در تمامی مراحل چرخه حیات این سیستم‌ها باشد.

## ماده ۱۳- نوآوری ایمن

با هدف ترویج نوآوری در حوزه هوش مصنوعی، ضمن اجتناب از آثار منفی آن بر حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون، از همه دولت‌های عضو درخواست می‌شود تا در صورت امکان، ایجاد محیط‌های کنترل‌شده جهت توسعه، آزمایش و ارزیابی سیستم‌های هوش مصنوعی تحت نظارت نهادهای ذی‌صلاح را تسهیل نمایند.

## فصل چهارم - راه‌های جبران

### ماده ۱۴- راه‌های جبران

۱. هر یک از طرف‌ها باید در چارچوب تعهدات بین‌المللی خود و با رعایت قوانین داخلی، اقدامات لازم را برای تضمین دسترسی مؤثر و مناسب به راه‌های جبران حق‌های بشری نقض‌شده ناشی از فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی اتخاذ نموده یا ادامه دهد.
۲. با هدف حمایت از بند ۱ فوق، هر یک از طرف‌ها اقدامات زیر را اتخاذ نموده یا ادامه خواهد داد:
  - الف) اقدامات لازم جهت تضمین مستندسازی اطلاعات مرتبط با سیستم‌های هوش مصنوعی دارای قابلیت تأثیر مهم بر حقوق بشر و کاربردهای مرتبط، ارائه آن به نهادهای ذی‌ربط و در صورتی که مناسب و قابل اجرا باشد، اطلاع‌رسانی یا دسترسی‌دهی به افراد تحت تأثیر.
  - ب) اقدامات لازم جهت تضمین اینکه اطلاعاتی که در بند (الف) به آن اشاره شده است برای افراد تحت تأثیر کافی است تا بتوانند به تصمیمات اتخاذشده یا تصمیماتی که به‌طور قابل‌توجهی با استفاده از سیستم اتخاذ شده است اعتراض کنند و در صورتی که مرتبط و مناسب باشد، به استفاده از خود سیستم اعتراض کنند؛ و
  - ج) ارائه راهکاری کارآمد برای اشخاص جهت طرح شکایت نزد مراجع ذی‌صلاح.

### ماده ۱۵- تضمین‌های شکلی

۱. هر یک از طرف‌ها باید اطمینان حاصل نماید در مواردی که یک سیستم هوش مصنوعی تأثیر

قابل توجهی بر بهره‌مندی از حقوق بشر دارد، ضمانت‌ها، تدابیر و حق‌های شکلی مؤثر، مطابق با مقررات بین‌المللی و داخلی برای افراد تحت تأثیر این سیستم فراهم شود.

۲. هر طرف باید تلاش کند تا اطمینان حاصل کند که به‌طور مناسب با زمینه، افرادی که با سیستم‌های هوش مصنوعی تعامل دارند، مطلع شوند که در حال تعامل با چنین سیستم‌هایی هستند، نه با انسان.

## فصل پنجم - ارزیابی و کاهش خطرات و اثرات نامطلوب

### ماده ۱۶- چارچوب مدیریت ریسک و تأثیر

۱. هر یک از طرف‌ها، با توجه به اصول مندرج در فصل سوم، باید برای شناسایی، ارزیابی، پیشگیری و کاهش خطرات ناشی از سیستم‌های هوش مصنوعی با در نظر گرفتن تأثیرات واقعی و بالقوه آن‌ها بر حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون، اقدامات لازم را اتخاذ نموده یا تداوم بخشد.
۲. چنین اقداماتی در صورت لزوم باید درجه‌بندی و متمایز شوند و:
  - الف) زمینه و استفاده مورد نظر از سیستم‌های هوش مصنوعی، به‌ویژه در مورد خطرات برای حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون را به‌طور مناسب لحاظ کند؛
  - ب) شدت و احتمال تأثیرات بالقوه را به‌طور مناسب لحاظ کند؛
  - ج) در صورت لزوم، دیدگاه‌های ذی‌نفعان مرتبط، به‌ویژه افرادی را که ممکن است حقوق آن‌ها تحت تأثیر قرار گیرد، لحاظ کند؛
  - د) در طول فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم هوش مصنوعی به‌طور مکرر اعمال شوند؛
  - هـ) شامل نظارت بر خطرات و تأثیرات نامطلوب بر حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون باشد؛
  - و) شامل مستندسازی خطرات، تأثیرات واقعی و بالقوه و رویکرد مدیریت ریسک باشد؛ و
  - ز) در صورت لزوم، الزام به آزمایش سیستم‌های هوش مصنوعی قبل از در دسترس قرار دادن آن‌ها برای اولین استفاده و زمانی که به‌طور قابل توجهی اصلاح می‌شوند.
۳. هر یک از طرف‌ها باید اقداماتی را اتخاذ نموده یا ادامه دهد که به دنبال اطمینان از پرداختن مناسب به تأثیرات نامطلوب سیستم‌های هوش مصنوعی بر حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون هستند. چنین تأثیرات نامطلوب و اقدامات اتخاذی برای پرداختن به آن‌ها باید مستند شوند و اطلاعات مربوط به اقدامات مدیریت ریسک مندرج در بند ۲ را ارائه دهند.
۴. هر یک از طرف‌ها باید در مواردی که کاربردهای سیستم‌های هوش مصنوعی را ناسازگار با احترام به حقوق بشر، عملکرد دموکراسی یا حاکمیت قانون می‌داند، نیاز به تعلیق یا ممنوعیت یا سایر اقدامات مناسب در رابطه با چنین کاربردهایی را ارزیابی نماید.



## فصل ششم - اجرای کنوانسیون

### ماده ۱۷- عدم تبعیض

اجرای مقررات این کنوانسیون توسط همه طرف‌ها مطابق با تعهدات حقوق بشری بین‌المللی آن‌ها، باید بدون هیچ‌گونه تبعیضی تضمین شود.

### ماده ۱۸- حقوق افراد دارای معلولیت و کودکان

هر یک از طرف‌ها باید طبق قوانین داخلی و تعهدات قابل اعمال بین‌المللی خود، به نیازها و آسیب‌پذیری‌های خاص مربوط به رعایت حقوق افراد دارای معلولیت و کودکان توجه لازم را داشته باشد.

### ماده ۱۹- مشورت عمومی

هر یک از طرف‌ها متعهد می‌شوند تا به نحو مقتضی با برگزاری بحث‌های عمومی و مشورت با ذی‌نفعان مختلف، به بررسی جامع سؤالات مهم پیرامون سیستم‌های هوش مصنوعی در پرتو پیامدهای اجتماعی، اقتصادی، حقوقی، اخلاقی، زیست‌محیطی و سایر تأثیرات مرتبط با هوش مصنوعی بپردازند.

### ماده ۲۰- سواد دیجیتال و مهارت‌ها

همه طرف‌ها باید سطح متناسب سواد دیجیتال و مهارت‌های دیجیتال برای تمام اقشار جامعه، و نیز به‌ویژه مهارت‌های تخصصی مورد نیاز اشخاص مسئول شناسایی، ارزیابی، پیشگیری و کاهش خطرات ناشی از هوش مصنوعی را تشویق و ترویج نمایند.

### ماده ۲۱- حمایت از حقوق بشر موجود

هیچ یک از مفاد این کنوانسیون نباید به گونه‌ای تفسیر شود که حقوق بشر یا سایر حقوق و تعهدات قانونی مرتبط را که ممکن است بر اساس قوانین داخلی یک طرف یا توافق‌های بین‌المللی مناسب دیگر تضمین شده باشد محدود کرده، از آن‌ها عدول کند یا آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد.

### ماده ۲۲- حمایت گسترده‌تر

هیچ یک از مقررات این کنوانسیون نباید به گونه‌ای تفسیر شود که امکان اعطای سطح بالاتری از حمایت‌های تعیین شده در این کنوانسیون را محدود کند یا تحت تأثیر قرار دهد.

## فصل هفتم - سازوکار پیگیری و همکاری

### ماده ۲۳- کنفرانس طرف‌ها

۱. کنفرانس اعضا از نمایندگان طرف‌های این کنوانسیون تشکیل خواهد شد.
۲. طرف‌ها باید به‌صورت دوره‌ای و برای نیل به اهداف زیر با یکدیگر مشورت نمایند:
  - الف) تسهیل اجرای مؤثر و عملی این کنوانسیون، از جمله شناسایی مسائل و تأثیرات هرگونه شرط یا اعلامیه‌ای که مطابق بند ۱ ماده ۳۴ یا سایر مفاد این کنوانسیون ارائه شده است؛
  - ب) در نظر گرفتن امکان تکمیل یا اصلاح این کنوانسیون؛
  - ج) در نظر گرفتن مسائل و ارائه توصیه‌های مشخص در مورد تفسیر و اجرای این کنوانسیون؛
  - د) تسهیل تبادل اطلاعات پیرامون تحولات مهم حقوقی، سیاستی یا فناوری مرتبط با اهداف مندرج در ماده ۲۵، جهت اجرای مؤثر این کنوانسیون؛
  - هـ) در صورت لزوم، تسهیل حل و فصل دوستانه اختلافات مربوط به اجرای این کنوانسیون؛ و
  - و) تسهیل همکاری با تمامی ذی‌نفعان مرتبط در مورد ابعاد مربوط به اجرای کنوانسیون از جمله از طریق برگزاری جلسات عمومی در موارد مقتضی،
۳. کنفرانس اعضا هر زمان که لازم باشد توسط دبیرکل شورای اروپا و در هر مورد که اکثریت طرف‌ها یا کمیته وزیران درخواست تشکیل آن را بدهند، تشکیل می‌شود.
۴. کنفرانس اعضا باید طی دوازده ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این کنوانسیون، با وفاق عام، آیین‌نامه داخلی خود را تصویب کند.
۵. طرف‌ها در اجرای وظایف خود مطابق مفاد این ماده، از حمایت دبیرخانه شورای اروپا برخوردار خواهند بود.
۶. کنفرانس اعضا می‌تواند روش‌های مناسبی را برای مشارکت نظرات تخصصی مرتبط در حمایت از اجرای مؤثر این کنوانسیون به کمیته وزیران پیشنهاد دهد.
۷. هر یک از طرف‌هایی که عضویت شورای اروپا را ندارند، باید در تأمین مالی فعالیت‌های کنفرانس اعضا مشارکت نمایند. مشارکت هر یک از این کشورها، به‌صورت مشترک توسط کمیته وزیران و کشور مزبور تعیین خواهد شد.
۸. کنفرانس اعضا می‌تواند مشارکت دولتی را که به دلیل نقض جدی ماده ۳ منشور شورای اروپا، عضویت خود را در این شورا مطابق ماده ۸ منشور (ETS شماره ۱) از دست داده است، محدود نماید. به همین ترتیب، با تصمیم کمیته وزیران مبنی بر قطع روابط با آن کشور به دلایلی مشابه موارد مذکور در ماده ۳ اساسنامه، می‌توان در مورد دولت‌هایی که عضو شورای اروپا نیستند نیز اقدامات مشابهی اتخاذ کرد.

#### ماده ۲۴- تعهد گزارش دهی

۱. هر یک از طرف‌ها باید ظرف مدت دو سال از تاریخ عضویت این کنوانسیون، گزارشی را به کنفرانس اعضا ارائه نماید و پس از آن، به صورت دوره‌ای و با ذکر جزئیات، گزارشی از اقدامات انجام شده در راستای اجرای زیربندهای (الف) و (ب) بند ۱ ماده ۳ ارائه دهد.
۲. کنفرانس اعضا، قالب و روند تهیه گزارش را مطابق با آیین‌نامه خود تعیین خواهد کرد.

#### ماده ۲۵- همکاری بین‌المللی

۱. طرف‌ها باید در جهت تحقق هدف این کنوانسیون همکاری نمایند. طرف‌ها همچنین در صورت امکان به کمک به کشورهای تشویق می‌شوند که طرف این کنوانسیون نیستند تا سازگار با شرایط این کنوانسیون عمل کرده و به آن بپیوندند.
۲. طرف‌ها باید در صورت تناسب در خصوص جنبه‌های مرتبط با هوش مصنوعی که ممکن است بر بهره‌مندی از حقوق بشر، عملکرد دموکراسی و رعایت حاکمیت قانون تأثیرات قابل توجه مثبت یا منفی داشته باشند، از جمله خطرات و پیامدهای ناشی از زمینه‌های تحقیقاتی و در رابطه با بخش خصوصی، به مبادله اطلاعات مرتبط و مفید با یکدیگر بپردازند. همچنین طرف‌ها تشویق می‌شوند تا در صورت مناسب بودن، سایر ذی‌نفعان مرتبط و دولت‌های غیرعضو را در این تبادل اطلاعات مشارکت دهند.
۳. طرف‌ها تشویق می‌شوند تا در صورت مناسب بودن، همکاری‌ها را از جمله با ذی‌نفعان مرتبط، برای پیشگیری و کاهش خطرات و تأثیرات نامطلوب در زمینه فعالیت‌های درون چرخه حیات سیستم‌های هوش مصنوعی بر حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون، تقویت نمایند.

#### ماده ۲۶- سازوکارهای نظارتی مؤثر

۱. هر یک از طرف‌ها باید یک یا چند سازوکار مؤثر برای نظارت بر تبعیت از تعهدات مندرج در این کنوانسیون ایجاد یا تعیین نماید.
۲. هر یک از طرف‌ها باید اطمینان حاصل نماید که چنین سازوکارهایی، وظایف خود را به طور مستقل و بی‌طرفانه انجام داده و از اختیارات، تخصص و منابع لازم برای اجرای مؤثر وظایفشان جهت نظارت بر رعایت تعهدات مقرر در این کنوانسیون، که توسط طرف‌ها به اجرا درآمده است، برخوردار باشند.
۳. چنانچه یکی از طرف‌ها بیش از یک سازوکار از این دست را در نظر گرفته باشد، در صورت امکان، باید اقداماتی را برای تسهیل همکاری مؤثر بین آن‌ها اتخاذ نماید.

۴. در صورتی که یکی از طرف‌ها سازوکارهایی متفاوت با ساختارهای موجود حقوق بشر در نظر گرفته باشد، در صورت امکان، باید اقداماتی را به منظور ترویج همکاری مؤثر میان سازوکارهای مذکور در بند ۱ و ساختارهای ملی حقوق بشر اتخاذ نماید.

### فصل هشتم - بندهای نهایی

#### ماده ۲۷- اثرات کنوانسیون

۱. اگر دو یا چند طرف قبلاً موافقت‌نامه یا معاهده‌ای در مورد موضوعات مورد بررسی در این کنوانسیون منعقد کرده باشند یا به نحوی دیگر روابطی در مورد چنین موضوعاتی برقرار کرده باشند، تا زمانی که این کار را به گونه‌ای انجام دهند که با هدف و مقصود این کنوانسیون مغایرت نداشته باشد، حق خواهند داشت آن توافق یا معاهده را اعمال کنند یا این روابط را بر این اساس تنظیم نمایند.
۲. طرف‌هایی که عضو اتحادیه اروپا هستند باید در روابط متقابل خود، مقررات اتحادیه اروپا را در موضوعات تحت پوشش این کنوانسیون بدون لطمه به هدف و مقصود آن و بدون لطمه به اجرای کامل آن با سایر طرف‌ها اعمال نمایند. این مقررره همچنین در مورد سایر طرف‌ها، تا آنجا که به چنین مقرراتی ملزم هستند، اعمال می‌شود.

#### ماده ۲۸- اصلاحات

۱. هر یک از طرف‌ها، کمیته وزیران شورای اروپا یا کنفرانس اعضا حق دارند پیشنهاد اصلاح این کنوانسیون را ارائه دهند.
۲. هرگونه پیشنهاد اصلاح باید توسط دبیرکل شورای اروپا به طرف‌ها اطلاع داده شود.
۳. هرگونه پیشنهادی برای اصلاح که از سوی یکی از طرف‌ها یا کمیته وزیران ارائه شود، به اطلاع کنفرانس می‌رسد تا نظر خود را در خصوص اصلاحیه مورد پیشنهاد به کمیته وزیران اعلام کند.
۴. کمیته وزیران باید اصلاحیه پیشنهادی و نظر کنفرانس اعضا را بررسی نموده و نسبت به تصویب آن تصمیم‌گیری نماید.
۵. متن هر اصلاحیه‌ای که مطابق بند ۴ به تأیید کمیته وزیران شده باشد، برای پذیرش به طرف‌ها ارسال خواهد شد.
۶. هرگونه اصلاحیه‌ای که مطابق با مفاد بند ۴ تأیید شده باشد، سی روز پس از آنکه کلیه طرف‌ها به صورت کتبی پذیرش خود را به دبیرکل اعلام نمودند، لازم‌الاجرا خواهد شد.

### ماده ۲۹- حل اختلافات

در صورت بروز اختلاف میان طرفین در خصوص تفسیر یا اجرای این کنوانسیون، طرف‌ها متعهد هستند که اختلاف مذکور را از طریق مذاکره یا هر روش مسالمت‌آمیز دیگری که انتخاب می‌کنند، ازجمله رجوع به کنفرانس مطابق زیربند (ه)، بند ۲ از ماده (۲۳) این کنوانسیون، حل و فصل نمایند.

### ماده ۳۰- امضا و اجرایی‌شدن

۱. این کنوانسیون برای امضای کلیه کشورهای عضو شورای اروپا، سایر کشورهایی که در تدوین آن مشارکت داشته‌اند و اتحادیه اروپا گشوده خواهد بود.
۲. این کنوانسیون باید به تصویب، پذیرش یا تأیید برسد. اسناد مربوط به تصویب، پذیرش یا تأیید باید نزد دبیرکل شورای اروپا سپرده شود.
۳. این کنوانسیون در اولین روز ماه پس از گذشت سه ماه از تاریخی که پنج کشور، ازجمله حداقل سه عضو شورای اروپا به‌طور رسمی رضایت خود را برای پایبندی به مفاد این کنوانسیون مطابق با بند ۲ اعلام نمایند، لازم‌الاجرا خواهد شد.
۴. در مورد هر امضاکننده‌ای که بعداً رضایت خود را برای ملزم‌شدن به این کنوانسیون اعلام کند، این کنوانسیون از اولین روز ماه پس از انقضای مدت سه ماه از تاریخ سپرده‌شدن سند تصدیق، پذیرش یا تأیید توسط آخرین امضاکننده‌ای که رضایت خود را برای ملزم‌شدن به آن اعلام نموده است، لازم‌الاجرا خواهد بود.

### ماده ۳۱- الحاق

۱. پس از لازم‌الاجراشدن این کنوانسیون، کمیته وزیران شورای اروپا می‌تواند پس از مشورت با طرف‌های این کنوانسیون و اخذ رضایت یکپارچه آن‌ها، کشورهایی را که عضو شورای اروپا نیستند و در تدوین آن مشارکت نداشته‌اند، با تصمیمی که توسط اکثریت مقرر در بند (د) ماده ۲۰ اساسنامه شورای اروپا و با رأی یکپارچه نمایندگان طرف‌های واجد شرایط حضور در کمیته وزیران اتخاذ شده است، برای الحاق به این کنوانسیون دعوت نماید.
۲. در رابطه با هر دولتی که ملحق می‌شود، این کنوانسیون از اولین روز ماه پس از گذشت سه ماه از تاریخ سپرده‌شدن سند الحاق به دبیرکل شورای اروپا لازم‌الاجرا خواهد بود.

### ماده ۳۲- اجرای سرزمینی

۱. هر دولت یا اتحادیه اروپا می‌تواند هنگام امضا یا سپردن سند تصویب، پذیرش، تأیید یا الحاق

- خود، قلمرو یا قلمروهایی را که مشمول مقررات این کنوانسیون خواهند بود مشخص نماید.
۲. هر یک از طرف‌ها می‌تواند در زمانی دیگر، با اعلامیه‌ای کتبی خطاب به دبیرکل شورای اروپا، اجرای مفاد این کنوانسیون را به سایر قلمروهای مصرح در اعلامیه گسترش دهد. در رابطه با چنین قلمروی، این کنوانسیون از نخستین روز اولین ماه پس از انقضای دوره سه ماهه از تاریخ دریافت اعلامیه توسط دبیرکل لازم‌الاجرا خواهد شد.
۳. هر اعلامیه‌ای که مطابق دو بند قبلی صادر شده باشد، می‌تواند با اعلامیه‌ای خطاب به دبیرکل شورای اروپا، برای هر سرزمینی که در اعلامیه اولیه مشخص شده است، لغو شود. این لغو در نخستین روز اولین ماه پس از انقضای دوره سه ماهه از تاریخ دریافت چنین اطلاعیه‌ای توسط دبیرکل، اعمال خواهد شد.

### ماده ۳۳- بند فدرال

۱. دولت فدرال می‌تواند حق خود را برای پذیرش تعهدات این کنوانسیون مطابق اصول اساسی حاکم بر رابطه بین دولت مرکزی و ایالت‌های تشکیل‌دهنده یا سایر نهادهای مشابه سرزمینی، محفوظ نگه دارد؛ مشروط بر اینکه این کنوانسیون برای حکومت مرکزی دولت فدرال قابل اجرا باشد.
۲. در خصوص مقررات این کنوانسیون که اجرای آن به دولت‌های تشکیل‌دهنده یا سایر نهادهای سرزمینی مشابه واگذار شده است که طبق نظام اساسی فدراسیون موظف به اتخاذ تدابیر تقنینی نیستند، دولت فدرال موظف است مقامات ذی‌صلاح این ایالت‌ها را از مقررات مذکور با نظر مثبت خود مطلع سازد و آن‌ها را تشویق کند تا اقدام مناسب جهت اجرای آن مقررات را اتخاذ نمایند.

### ماده ۳۴- حق شرط

۱. هر دولت عضو می‌تواند هنگام امضا یا تودیع سند تصویب، پذیرش، تأیید یا الحاق به این کنوانسیون، با ارسال اطلاعیه کتبی به دبیرکل شورای اروپا اعلام نماید که قصد استفاده از حق شرط مندرج در بند ۱ ماده ۳۳ را دارد.
۲. هیچ حق شرط دیگری نمی‌تواند در رابطه با این کنوانسیون اعمال شود.

### ماده ۳۵- خروج

۱. هر یک از طرف‌ها می‌تواند در هر زمان با ارسال اطلاعیه‌ای به دبیرکل شورای اروپا، کنوانسیون را فسخ نماید.

۲. چنین فسخی از نخستین روز اولین ماه پس از گذشت سه ماه از تاریخ ابلاغ رسمی این اطلاعیه به دبیرکل، مؤثر خواهد بود.

### ماده ۳۶- اطلاع رسانی

دبیرکل شورای اروپا باید کلیه طرف‌های عضو شورای اروپا، کشورهای غیرعضو شرکت‌کننده در تدوین این کنوانسیون، اتحادیه اروپا، امضاکنندگان، دولت‌های متعاقد، سایر طرف‌ها و سایر کشورهایی را که دعوت به الحاق شده‌اند از موارد زیر مطلع سازد:

- الف) هرگونه امضا؛
- ب) هرگونه سپردن سند تصویب، پذیرش، تأیید یا الحاق؛
- ج) هرگونه تاریخ لازم‌الاجرا شدن این کنوانسیون، مطابق مفاد بندهای ۳ و ۴ ماده ۳۰ و بند ۲ ماده ۳۱؛
- د) هرگونه اصلاحیه تصویب شده مطابق ماده ۲۸ و تاریخ لازم‌الاجرا شدن آن؛
- هـ) هرگونه اعلامیه‌ای که مطابق زیربند (ب) بند ۱ ماده ۳ صادر شده باشد؛
- و) هرگونه حق شرط یا انصراف از حق شرط مطابق ماده ۳۴؛
- ز) هرگونه فسخ که به موجب ماده ۳۵ انجام شود؛
- ح) هرگونه فعل، اعلامیه، اطلاع رسانی یا ارتباط دیگر مربوط به این کنوانسیون.

امضاکنندگان این کنوانسیون، با اختیار تمام و آگاهی کامل از مفاد آن، آن را امضا نموده‌اند. این سند در شهر ویلنیوس، در پنجم سپتامبر ۲۰۲۴ به زبان‌های انگلیسی و فرانسوی تنظیم شده است. هر دو نسخه از اعتبار یکسانی برخوردار بوده و در یک نسخه واحد که در بایگانی شورای اروپا نگهداری خواهد شد، تدوین شده‌اند. دبیرکل شورای اروپا، نسخه‌های مصدق این سند را به تمامی کشورهای عضو شورای اروپا، کشورهای غیرعضو شرکت‌کننده در تدوین این کنوانسیون، اتحادیه اروپا و سایر کشورهایی که دعوت به الحاق به آن شده‌اند، ارسال خواهد نمود.